

na cesto, puntarja. — Sin, ta ti bo šele zagodel. — V mojih mladih letih, takrat je bilo vse drugače.

Za takšne primere pravita slovnica (101) in SP 1962 (84), da »zaradi podarka izpostavimo stavčni člen in ga v stavku ponovimo (podčrtal B. M.) z za-
imkom ali prislovom.«

Po teh izpostavljenih členih se brez dvoma ne moremo smiselno vpraševati: Kateremu *mu* gorje? — Katerega *ga* povprašam? — Katerega *me* so pognali na cesto? — Kateri *ta* ti bo šele zagodel? — V katerem *takrat* je bilo vse drugače? — ampak samo: Komu gorje? Nesrečniku. — Koga povprašam? Nevernika. — Koga so pognali na cesto? Puntarja. — Kdo ti bo šele zagodel? Sin. — Kdaj je bilo vse drugače? V mojih mladih letih.

Torej ne gre za prilastke, ampak za predmete *nesrečniku*, *nevernika*, *puntarja*, za osebkovo besedo *sin* in za prislovno določilo v (*mojih mladih*) letih. In odvisniki, ki imajo funkcijo teh izpostavljenih stavčnih členov, so po vrsti ustrezni odvisniki.

Torej se ne morem strinjati z Jesenovčevo trditvijo, da določamo na osnovi oblikovne analize odvisnik *kdor brata izda* za osebkov odvisnik, smiselno pa naj bi bil to prilastkov odvisnik.

Nasprotno: *formalna* analiza bi mogla proglasiti tak stavek za prilastkov odvisnik, *smiselna* pa mora ugotoviti njegovo pravo funkcijo in s tem njegovo vrsto, ne da bi ga pred tem spreminjala ali prilagajala analitiku.*

* Uredništvo pojmuje članek B. Misje kot vzpodbudo k dokončni določitvi tega vprašanja; prizadeta avtorja imata pri odgovoru prednost.

Zapiski, ocene in poročila

CENETU KOPČAVARJU V SPOMIN

Umril je star komaj triinštirideset let.

Kako živi in prijazni so še spomini na prva povojna študijska leta, ko je Cene Kopčavar s samostojno in premišljeno besedo nastopal pri seminarju naših dragih učiteljev Nahtigala in Ramovša! Kako točne, pretehtane in nemalokrat ostre so bile njegove pripombe ob nalogah iz slovenske književnosti; kako prepričljivo, s kakšno ljubeznijo in zavzetostjo nam je v svojem diplomskem delu razodeval Murnovo poezijo!

Ko je končal študij slavistike, se je Kopčavar uvrstil med danes že kar preredke profesorje slovenščine, ki jim naporno pedagoško delo ni moglo zatreti želje po nenehnem izpopolnjevanju; nasprotno — kot humanistično široko razgledan učitelj, ki je deloval v tehniškem okolju, se je zavedal, da samo s poglobljanjem svoje stroke materinščini lahko pridobi ugled, ki ga zasluži. Toliko svojega bogatega znanja in svojih moči je razdajal v šoli, ker je neomajno veroval, da je šolstvo srčika vsake družbe in da je mladina ob nagli civilizaciji in razvoju tehnike v današnjem času še bolj potrebna humanistične izobrazbe.

Nikoli se ni ustrašil okoliščin, ki niso bile naklonjene prizadevanjem prosvetnega delavca; in ker je znal odlično delati, je bilo njegovo delo priznано in cenjeno.

Vendar se Kopčavarjev iščočni duh niti v tako uspešnem in zahtevnem pedagoškem delu ni mogel zaposliti do kraja. Svoje znanje in svojo delavnost je preizkušal tudi na drugih področjih. S prefinjenim čutom za literarno umetniške vrednote se je lotil proučevanja sovjetske književnosti dvajsetih in tridesetih let in v svojem prevodnem izboru VIHARNI PIŠ s temeljito študijo prikazal tudi tiste literarne tokove in avtorje, ki so to obdobje dojemali globoko in problemsko, pa jim novejša literarna zgodovina še ni priznala pravega mesta. Pozneje se je pri prevajanju iz ruske književnosti posebno posvetil mlademu Šolohovu, Buninu in Oleši. Ti subtilni mojstri ruske besede so v Kopčavarjevih prevodih tudi pri nas polno zaživel, saj je tako vztrajno iskal in odkrival labirinte njihove umetniške besede.

Kot odličen poznavalec sodobnega slovenskega knjižnega jezika je Cene Kopčavar velikokrat posegel tudi v to območje. Strastno se je zavzemal za kultiviranje te naše osrednje duhovne dobrine, za bogatitev in stilistično gladitev našega izraza. Njegovi jezikovni učbeniki so zrasli iz žive potrebe po takšnih pripomočkih. Ob tem moramo visoko ceniti njegov izvorni prijem; gradivo je zajemal iz svoje vsakdanje šolske prakse in ga obdeloval, ne da bi se bil podrejal zastarelim normam, kjer mu je raba narekovala drugače. Tako je v doraščajočem srednješolcu oblikoval samostojen odnos do jezikovnih vrednot, sam pa je v praktični stilistiki tipal za trdnejšimi oporišči, kot smo jih bili vajeni doslej.

Pasivnost v čemerkoli je bila Kopčavarju zelo tuja. Zmeraj zavzeto je spremljal dogajanje v slavistični vedi pri nas in po svetu. Bil je človek nezlomljive volje in čvrsto zastavljenih načrtov, pa neprizanesljiv sovražnik vsakršnega šarlatanstva in frazerstva. Kot strokovnjak slovenist, strasten ljubitelj naše zemlje, našega cvetja in naših gora, posebno pa kot neutruden delavec in resnično kremenit značaj bo ostal živ med nami.

F. Jakobin

TRUBAR IN MESTNI GOVOR

Jakob Rigler je v članku *Osnove Trubarjevega jezika* (JiS X 161—171) vnovič načel važno vprašanje, kakšni so pravzaprav bili začetni koraki slovenskega knjižnega jezika. Vsak srednješolec bi mu prepričano odgovoril, da je dala osnovo knjižnemu jeziku dolenjščina z govorom Trubarjeve rojstne vasice Raščica. In prav to razširjeno in uveljavljeno mnenje podira Rigler z analizo fonetičnih značilnosti v Trubarjevih spisih, iz katere sledi zaključek, da osnova Trubarjevega in s tem slovenskega knjižnega jezika ni dolenjsko narečje, marveč ljubljanski govor iz 16. stoletja. Rigler ugotavlja: »Trubar ni povzdignil v slovenski knjižni jezik dolenjskega narečja z Raščice, ampak po domačem narečju nekoliko modificiran govor Ljubljane.«

Trditvev je v nasprotju s Trubarjevo lastno izjavo o jeziku v onem obširnem nemškem predgovoru k *Prvemu delu novega testamenta* iz 1557, ki nudi podatke o celi vrsti stvari iz 16. stoletja. Trubar pravi tam: »Pri tem prevajanju sem se potrudil glede besed in sloga, da bi ga utegnul z lahkoto razumeti vsak Slovenec, bodisi Kranjec, Spodnještajerec, Korošec, Krašovec, Istran, Dolenjec ali Bezjak. Zaradi tega sem ostal kar pri kmetiškem slovenskem jeziku, kakor se govori na Raščici, kjer sem se rodil. Nenavadnih in hrvatskih besed nisem hotel primešavati niti si novih izmišljati« (Rupel, Slovenski protestantski pisci, 26).

Vsak, kdor je s premislekom bral Trubarjevo delo, si je moral zastaviti vprašanje, ali je imel res kmečki govor po dolenjskih vaseh v 16. stoletju toliko tujk, kakor jih